

APLIKACE PRAVA

První autorský odborný časopis

2 / 2021

“Právo není spravedlnost, ale spravedlnost je přirozené právo”

GNÓMY, Luboš Chalupa

Str. 3-11

Absence připuštění změny žaloby v režimu koncentrace s opuštěním zásady materiální právdy

První autorský odborný časopis

Staňte se sponzorem

Aplikace práva Vám nabízí jedinečnou možnost stát se sponzorem odborného právního časopisu a inzerovat své služby napříč dílčími vydáními časopisu. Prostřednictvím této placené reklamy získáte exkluzivní zařazení do sekce sponzorů v závislosti na vybraném rozsahu.

SEKCE SPONZOŘI BUDE BRZY DOSTUPNÁ

Rezervujte si své místo ještě dnes

JUDr. Petr Ukázka LL.M.

Je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo. Je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUD r. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu.

advokat@test.com

+420 775 202 555

<https://www.aplikaceprava.cz/>

Absence připuštění změny žaloby v režimu koncentrace s opuštěním zásady materiální pravdy Str. 3-11

JUDr. Luboš Chalupa

APLIKACE PRÁVA je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo. Je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUDr. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu.

V dnešní internetové době, kdy rozhodují dny, lze autorskou prioritu nových průlomových myšlenek nejlépe zajistit vydáváním vlastního odborného časopisu až s následným převzetím ostatními autory, kteří je dále rozvedou a precizují. Autorské právo v novodobém pojetí nesprávně více chrání jiný způsob vyjádření již existující autorské myšlenky obsažené v určitém díle s jejím častým přisvojováním ze strany dalších osob za vlastní než původní originální myšlenku samu.

Smyslem nového časopisu je být podnětem pro soudní praxi, zejména rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR, pro jejichž vysokou kvalitu je nezbytná odborná oponentura i zdroj nových právních názorů.

APLIKACE PRÁVA může být rovněž inspirací pro další autory i jiných společenských oblastí, aby oni sami mohli přispět k rozvoji daného oboru svými novými myšlenkami a názory prostřednictvím pravidelného zveřejňování v jimi vydávaném internetovém odborném časopise bez nutnosti zdlouhavého vydávání v tištěných periodikách s redakčními radami s rizikem ztráty priority či aktuálnosti.

Redakční informace:

Elektronický časopis se sborníkem právních statí APLIKACE PRÁVA vydává JUDr. Luboš Chalupa, www.aplikaceprava.cz, redakce@aplikaceprava.cz, Křižíkova 156, 186 00 Praha 8.
Redakční rada: JUDr. Luboš Chalupa.

Časopis vychází jednou za 3 měsíce. Časopis APLIKACE PRÁVA je registrován v Českém národním středisku ISSN Národní technické knihovny (ISSN 2336-5560). © Všechna práva vyhrazena. Jakákoli další publikace, přetištění nebo distribuce jakéhokoli materiálu nebo části materiálu uveřejněného v časopise APLIKACE PRÁVA (tištěnou i elektronickou formou) je možná pouze s uvedenou citací autora, názvu a čísla časopisu.

Autorem článků je JUDr. Luboš Chalupa
Časopis APLIKACE PRÁVA č. 2/2021 byl vydán
dne 07. 09. 2021.

ABSENCE PŘÍPUŠTĚNÍ ZMĚNY ŽALOBY V REŽIMU KONCENTRACE S OPUŠTĚNÍM ZÁSADY MATERIÁLNÍ PRAVDY

Koncentrací řízení s opuštěním zásady materiální pravdy již nelze navazovat na dosavadní soudní praxi¹⁾ tolerování hrubé vady řízení spočívající v meritorním rozhodnutí o nároku nově uplatněném v řízení bez předchozího připuštění změny žaloby pravomocným usnesením soudu dle § 95 o.s.ř.

1

Ve všech fázích soudního řízení musí být všem účastníkům od počátku kontinuálně znám vlastní předmět řízení vyplývající z vylíčení rozhodujících skutečností v žalobě ve spojení s tím, čeho se žalobce žalobou domáhá, s vyloučením nezákonného postupu soudu ignorujícího ustanovení § 95 o. s. ř. vedením paralelního řízení i) o předmětu řízení vymezeného v žalobě a ii) o novém nároku uplatněném žalobcem až v průběhu řízení bez připuštění změny řádné (úplné) žaloby pravomocným usnesením soudu.

2

Určité vymezení předmětu řízení od počátku kontinuálně ve všech fázích řízení je nezbytné pro spravedlivé (záonné) soudní řízení s tím, že předmět řízení v dané fázi určuje rozsah tvrzení i prokazování/ vyvracení rozhodujících skutečností včetně vyjádření k nim, rozsah písemných i ústních vyjádření účastníků ve věci samé i souvisejících právních otázek atd.

3

Ignorování určitosti předmětu řízení kontinuálně od samého počátku po celou dobu řízení vykazuje nejen znaky nezákonnosti a porušení práva na spravedlivé soudní řízení, ale i dysfunkčnosti justice zmatečností řízení i zkrácení základních práv žalovaného. Hrubé porušování základních ustanovení občanského soudního řádu přes námitky žalovaného spíše svědčí o podjatosti soudce než o jeho neznalostech.

4

Je pravidlem, že ve složitějších právních věcech účastníci v průběhu řízení mimo vlastní předmět řízení vymezený žalobou vylíčením rozhodujících skutečností tvrdí řadu různorodých skutečností, které při nerespektování ustanovení § 95 o. s. ř. i ustanovení § 41a odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 42 odst. 3 o. s. ř. mohou zakládat domněnku o dalších nově žalovaných nárokech, např. v rámci řízení o zrušení vypořádání podílového spoluvlastnictví v užším smyslu: „do předmětné nemovitosti jsem investoval....“ (vypořádání investic), „žalovaný přes výzvu žalobce užívá předmětnou nemovitost bez souhlasu majoritního vlastníka“ (vyklizení), atd.

5

Vzhledem k tomu, že ustanovení § 41a odst. 1 o. s. ř. stanoví, že účastník může učinit úkon jen výslovně, nestanoví-li zákon jinak, platí, že se nemůže jednat o návrh na změnu žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř., uvedl-li žalobce až po podání řádné (úplné) žaloby v řízení jen samotné dodatkové skutkové tvrzení (argument), např.:

a) „předmětné nemovitosti jsem mohl pronajmout určité osobě za nájemné ve výši“
(v řízení o vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání nemovitosti)

b) „do předmětných nemovitostí jsem investoval“
(v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví v užším smyslu)

První autorský odborný časopis

6

Ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 41a odst. 1 o. s. ř. přikazuje, aby žalobce v řízení po podání řádné (úplné) žaloby výslovně vyjádřil svoji vůli navrhnout její změnu ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř. bez toho, že by postačovalo samotné dodatkové skutkové tvrzení žalobce, nýbrž je nezbytné vedle toho projevit výslovně, že žalobce v řízení nově uplatňuje jiný samostatný nárok: např.: „měním, rozšiřuji, navrhuji, uplatňuji, požaduji, chci, žádám“. Samotná dodatková skutková tvrzení mimo vlastní předmět řízení bez výslovného projevu vůle žalobce navrhnout změnu žaloby jsou jen více či méně rozhodným argumentem beze změny předmětu řízení.

7

Návrh žalobce, aby na základě jeho dodatkových skutkových tvrzení uvedených v řízení až po podání jeho řádné (úplné) žaloby na vydání bezdůvodného obohacení o údajně zmařeném pronájmu předmětné nemovitosti v rozhodné době třetí osobě ve stejné výši jaké se domáhá svou řádnou (úplnou) žalobou na vydání bezdůvodného obohacení, eventuálně posoudil jako žalobu na náhradu škody ve formě ušlého zisku, je sofistikovaným jednáním žalobce, jak se zneužitím neznalosti či nepozornosti soudu - po zjištění, že jím žalovaná výše bezdůvodného obohacení je nereálná - vyhne promlčení, částečnému neúspěchu ve věci, zkrácení náhrady nákladů řízení, nezaplacení SOP, úhrady znaleckého posudku o jím navrženém znaleckém posudku prokazujícím původně žalovaný nárok atd.

8

Soud je vázán návrhem žalobce na změnu žaloby s tím, že do rozhodnutí o připuštění/nepřipuštění změny žaloby je povinen vyzvat žalobce dle § 43 odst. 1 o. s. ř., aby odstranil případné vady návrhu na změnu žaloby včetně mnohdy účelové záměny rozdílných procesních institutů žalobcem i) „eventuální žaloby“ s ii) objektivní kumulací s úmyslem vyhnout se promlčení, ztráty části náhrady nákladů řízení apod.

9

Dokud soud ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř. pravomocným usnesením nerozhodl o připuštění změny žaloby, může jej žalobce v tomto rozsahu bez dalšího vzít zpět, aniž by o tom soud rozhodoval, neboť v řízení nově uplatňovaný nárok, který nebyl soudem pravomocným usnesením připuštěn, nelze považovat za podanou žalobu, a tudíž nelze ani rozhodovat o jejím zpětvzetí. I z tohoto pohledu je v režimu formální pravdy i koncentrace řízení nezbytné meritorně rozhodovat o nárocích nově uplatněných v řízení, jen když byly předtím v řízení pravomocným usnesením připuštěny.

10

Soud před rozhodnutím o připuštění/nepřipuštění změny žaloby musí vždy odstranit nejasnosti návrhu žalobce na změnu žaloby dle § 95 odst. 1 o. s. ř. v tom, zda navrhuje připuštění změny žaloby objektivní kumulací původně žalovaného nároku (např. na vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci) s nově uplatněným nárokem na základě dodatkového skutkového tvrzení žalobce (např. na náhradu škody ve formě ušlého zisku znemožněním pronájmu třetí osobě) anebo o připuštění změny žaloby z žaloby o jednom samostatném nároku na jiný samostatný nárok (např. nároku na vydání bezdůvodného obohacení na nárok náhrady škody ve formě ušlého zisku).

11

Teprve až po odstranění vad procesního podání žalobce na změnu žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř. vyzve soud ve smyslu ustanovení § 43 o. s. ř. žalobce k případnému odstranění vad nově uplatněného nároku na základě jeho dodatkového skutkového tvrzení spočívajícího zpravidla v jeho neúplnosti.

12

Soud v režimu koncentrace řízení s opuštěním zásady materiální pravdy nepřipustí změnu žaloby ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř., navrhuje-li žalobce připustit rozšíření žaloby o nárok, který vznikl do zahájení řízení a u kterého žalobce v řízení ještě před uplynutím koncentrace řízení nevyklíčil všechny rozhodující skutečnosti, které zakládají nově žalovaný nárok, což vyplývá z ustanovení § 118b odst. 2 o. s. ř.

První autorský odborný časopis

- 13** Kumulace neodstranění vad návrhu na připuštění změny žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř. a neodstranění vad v řízení nově uplatněného nároku na základě dodatkového skutkového tvrzení spočívající zpravidla v neúplnosti rozhodujících skutečností do koncentrace řízení je hrubým porušením práva žalovaného na spravedlivé (zákonné) řízení dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která přes námitky žalovaného vykazuje znaky svévole.
- 14** Výklad soudů, že samotné dodatkové skutkové tvrzení vyslovené v řízení až po podání řádné (úplné) žaloby může být bez dalšího návrhem žalobce na připuštění změny žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř. je jedním z důvodů nepřiměřené délky složitějších soudních řízení, včetně jejich časté zmatečnosti toho, co je v té které fázi řízení vůbec jejím předmětem, tj. i předmětem tvrzení a dokazování.
- 15** Promlčení nově uplatněného nároku na základě dodatečných skutkových tvrzení uvedených žalobcem až po podání řádné (úplné) žaloby se v tomto rozsahu staví až ode dne úspěšného podání vlastního návrhu na připuštění změny žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 o. s. ř., a nikoli již ode dne, kdy žalobce v řízení bez dalšího (bez návrhu na změnu žaloby) uvedl jen vlastní skutková tvrzení.
- 16** Žalobce vymezuje předmět řízení vlastní žalobou vylíčením rozhodujících skutečností s uvedením toho, čeho se domáhá, na které navazuje přednes žaloby žalobcem nebo sdělení obsahu podaných písemných vyjádření ve smyslu ustanovení § 118 odst. 1 o. s. ř.
- 17** Ustanovení § 118 odst. 2 o. s. ř. přikazuje předsedovi senátu po sdělení výsledků přípravy jednání, aby podle dosavadních výsledků řízení uvedl, která právně významná skutková tvrzení účastníků lze považovat za:
a) shodná,
b) sporná,
c) které z dosud navržených důkazů budou provedeny, popřípadě které důkazy soud provede, i když je účastníci nenavrhli.
- 18** Ustanovení § 118 odst. 2 o. s. ř. do zahájení dokazování odstraňuje případné nejasnosti účastníků z obsahu vlastní žaloby, případně jejího doplnění, týkajících se předmětu řízení na základě podané žaloby, když předsedovi senátu ukládá - po přednesu žaloby a po sdělení výsledků přípravy na jednání - sdělit účastníkům, která právně významná skutková tvrzení účastníků jsou sporná/nesporná.
- 19** Ustanovení § 118 odst. 2 o. s. ř. soudu přikazuje, aby předmět řízení byl určitě vymezen ještě před zahájením dokazování tím, že soudce sdělí, které z rozhodných skutečností považuje za nesporné/sporné a z toho vyplývající rozsah prováděného dokazování, jinak se jedná zásadní vadu řízení před soudem I. stupně.
- 20** Dodatkovým skutkovým tvrzením žalobce je vždy nové (další) skutkové tvrzení uplatněné žalobcem v řízení až po podání řádné (úplné) žaloby bez nutnosti odstranění jejích vad ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř., byť jej žalobce uvedl kdykoli v mezidobí ode dne podání řádné (úplné) žaloby až do skončení koncentrace, tj. zpravidla do skončení prvního jednání ve věci.
- 21** Po podání řádné (úplné) žaloby musí žalobce tvrdit všechna nová dodatková skutková tvrzení zakládající jeho nový (další) žalobní nárok vůči žalovanému, který vznikl ještě před zahájením řízení, úplně nejpozději do skončení koncentrace řízení v rozsahu skutkových tvrzení, jinak soud - s odkazem na ustanovení § 118b odst. 2 o. s. ř. - nemůže jeho návrhu na připuštění změny žaloby vyhovět.

První autorský odborný časopis

22

Rozhodl-li soud meritorně o nově uplatněném nároku v řízení bez připuštění změny žaloby pravomocným usnesením ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř., nejsou účastníci v tomto rozsahu omezení koncentrací řízení dle § 118b odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 118b odst. 1 o. s. ř., neboť koncentrace řízení se výslovně týká jen nároků uplatněných vlastní žalobou a dalších samostatných nároků, které byly v řízení soudem připuštěny pravomocným usnesením ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř.

23

Při zvažování, zda dodatková skutková tvrzení mohou zakládat změnu žaloby ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř., je rozhodná nejen rozdílná zákonná úprava obou nároků, ale i rozdílné vymezení jejich základní skutkové podstaty:

a) žaloba o vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci: „Žalovaný v době od do protiprávně užíval ve výlučném vlastnictví žalobce, čímž se na jeho úkor obohatil o částku,- Kč měsíčně, celkem ve výši, odpovídající obvyklému nájemnému v daném místě a čase.“

b) žaloba o náhradu ušlého zisku: „V příčinné souvislosti s protiprávním užíváním žalovaného ve výlučném vlastnictví žalobce v době od do vznikla žalobci škoda spočívající v tom, že žalobci v rozporu s obvyklým chodem zaviněním žalovaného ušlo nájemné ve výši,-Kč měsíčně, celkem, zmařením jejich pronájmu v tomto období vážnému zájemci“

24

Nárok na náhradu škody ve formě ušlého zisku (ušlého nájemného) a nárok na vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí nemovitosti (věci) jsou samostatně žalovatelné nároky s nutností vylíčení rozdílných rozhodujících skutečností v žalobě, případně v návrhu na změnu žaloby.²⁾

25

Z rozdílné základní skutkové podstaty nároku na vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci a na náhradu škody ve formě ušlého zisku (ušlého nájemného) vyplývá i rozdílný rozsah dokazování, tj. u náhrady škody + vznik škody, + příčinná souvislost mezi jednáním žalovaného a vznikem škody, + obvyklý chod, - výše obvyklého nájemného, atd.

26

V případě změny žaloby ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř. má dodatkové skutkové tvrzení nově uplatněné žalobcem v řízení až po podání jeho řádné (úplné) žaloby, zakládající nový hmotně právní nárok, tuto právní povahu:

a) „navazující dodatkové skutkové tvrzení“, jedná-li se o rozšíření žaloby navazující na stejný skutkový základ uplatněný původní žalobou, např. zaplacení nájemného za další navazující časové období, vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci za další navazující časové období, které nevyžaduje zopakování skutkových tvrzení uvedených v původní žalobě,

b) „úplné dodatkové skutkové tvrzení“, jímž žalobce v řízení uplatňuje nový hmotně právní nárok, které vždy vyžaduje úplné vylíčení všech rozhodujících skutečností, případně i s odkazem na určité části původní žaloby, a to v případech:

- změny žaloby z původně žalovaného nároku na nově žalovaný nárok, např. z vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci na náhradu škody ve formě ušlého zisku,
- rozšíření žaloby objektivní kumulací, např. vydání bezdůvodného obohacení o další nárok na náhradu škody ve formě ušlého zisku.

První autorský odborný časopis

27

Nevyzval-li soud žalobce k opravě vadného (neexistujícího) návrhu na změnu žaloby ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř., ani nerozhodl-li soud o změně žaloby ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř. na základě dodatkového skutkového tvrzení zakládající jiný (další) samostatný nárok žalobce, který jinak řádná (úplná) žaloba vůbec neobsahovala, ani neuvedl-li předseda senátu v rozporu s ustanovením § 118 odst. 2 o. s. ř., která právně významná skutková tvrzení lze považovat za nesporná a která za sporná s uvedením jaké navržené, případně další důkazy soud provede, nelze tyto vícečetné zásadní vady řízení před soudem I. stupně odstranit jinak, než zrušením rozsudku soudu I. stupně s vrácením k novému projednání a rozhodnutí (zmatečnost svévolí).

28

Vydání rozsudku o jiném nároku (např. o nároku na náhradu škody ve formě ušlého zisku) než byl žalobcem uplatněn řádnou (úplnou) žalobou s jejím přednesem ve smyslu ustanovení § 118 odst. 1 o. s. ř. (např. o vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí věci) bez připuštění²⁾ změny žaloby pravomocným usnesením soudu ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř., je nejen nezákonným postupem soudu vyvolávajícím zmatečnost řízení o tom, co je v každé fázi řízení kontinuálně vlastně předmětem řízení a tím i předmětem dokazování, ale v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod v dotčeném rozsahu žalovanému upírá rozsah a důvodnost skutkových a právních námitek, důvodnost jeho námítky promlčení, krácení náhrady nákladů řízení, atd.

29

Paralelní řízení o dvou samostatných žalobních nárocích, z nichž jeden byl prokazatelně uplatněn až po podání řádné (úplné) žaloby bez připuštění změny žaloby pravomocným usnesením ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř., s paralelním vedením dokazování o obou těchto nárocích současně po celou dobu řízení s meritorním rozhodnutím jen o jednom z nich, vyvolává v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zmatečnost řízení o tom, co vlastně bylo a je předmětem řízení a tím i předmětem právních a skutkových tvrzení a námitek s tím souvisejícím rozsahem dokazování.

30

Meritorní rozhodnutí o dalším nároku uplatněném v řízení až po podání řádné (úplné) žaloby bez předchozího připuštění změny žaloby pravomocným usnesením dle § 95 o. s. ř. nic nemění na tom, že meritorním rozhodnutím opomenutý řádně žalovaný nárok je přesto i v odvolacím řízení kontinuálně předmětem řízení, neboť řízení o řádně žalovaném nároku po právu končí až právní mocí rozhodnutí o tomto nároku, např. rozsudkem (usnesením), usnesením o připuštění změny žaloby na jiný žalovaný nárok, usnesením o zastavení řízení atd.

31

Dokud soud v souladu s ustanovením § 95 o. s. ř. nerozhodne o připuštění změny žaloby, zůstává předmětem řízení, včetně odvolacího řízení, předmět řízení řádně (úplně) vymezený v žalobě, i když soud rozsudkem (usnesením) nezákonně rozhodl o jiném samostatném nároku uplatněném žalobcem až po podání řádné (úplné) žaloby.

32

Pokud rozsudek (usnesení) v rozporu s ustanovením § 95 o. s. ř. rozhodl jen o jiném samostatném nároku uplatněném žalobcem až po podání řádné (úplné) žaloby bez připuštění změny žaloby, je - mimo uplatnění této odvolací námítky - nutno z opatrnosti podat souběžně i návrh na doplnění rozsudku (usnesení) ve smyslu ustanovení § 166 odst. 1 o. s. ř. o chybějící části předmětu řízení v propadné 15 denní lhůtě od doručení rozsudku (usnesení), jinak hrozí „zhojení“ této vady řízení opomenutím dotčeného účastníka.

32

Vydáním doplňujícího rozsudku v rozsahu opomenuté části předmětu řízení v důsledku absence rozhodnutí o připuštění změny žaloby v rozporu s ustanovením § 95 o. s. ř. lze odklidit podstatnou vadu řízení z důvodu nevyčerpání celého předmětu řízení včetně souvisejících otázek promlčení, náhrady nákladů řízení, věci zahájené a rozsouzené atd.

První autorský odborný časopis

33

Příkladem dodatkových skutkových tvrzení s nutností připuštění změny žaloby dle § 95 o. s. ř. lze ilustrovat na žalobě o přezkoumání, zda je výpověď z nájmu bytu oprávněná, když již druhým dnem po podání řádné (úplné) žaloby z důvodu, že např. nájemce určitým způsobem hrubě porušuje svou povinnost vyplývající z nájmu dle § 2288 odst. 1 písm. a) obč. zákoníku, může žalobce učinit předmětem tohoto řízení oprávněnost výpovědi z dalšího důvodu, např. má-li být byt vyklizen dle § 2288 odst. 1 písm. c) obč. zákoníku, jen tehdy, když soud tuto změnu formou rozšíření žaloby pravomocným usnesením dle § 95 o. s. ř. připustí, tj. nikdy nestačí tento další výpovědní důvod bez dalšího (bez návrhu na změnu žaloby) v řízení uvést do koncentrace řízení.

34

Protože judikatura³⁾ a právní literatura⁴⁾ až na odstranění vady absence rozhodnutí o připuštění změny žaloby po koncentraci řízení s opuštěním zásady materiální pravdy – vykládá institut změny žaloby v zásadě správně, nezbývá než uvádět příklady z praxe s výkladem jednotlivých pochybení:²⁾

35

a) Žalobce předžalobní výzvou požadoval od žalované: „**vydání bezdůvodného obohacení za neoprávněné užívání** za dobu oddo, tedy bezdůvodné obohacení ve výši, -Kč měsíčně, tj. celkem ve výši, - Kč. Výši tohoto bezdůvodného obohacení spočívajícího v užívání bez právního důvodu lze určit peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobných nemovitostí, zpravidla formou nájmu (k tomu blíže např. rozsudek NS ČR sp.zn. 32Cdo 4189/2014, ze dne 15.12.2015).“

Poznámka: předžalobní výzva plně koresponduje s podanou žalobou a je v rozporu s později nově uplatňovaným nárokem na náhradu škody ve formě ušlého zisku

b) Žalobce žalobou-návrhem na vydání elektronického platebního rozkazu uplatnil vůči žalované „**Žalobce touto žalobou požaduje zaplacení částky odpovídající bezdůvodnému obohacení žalované za neoprávněné užívání za období oddo, tedy bezdůvodné obohacení ve výši celkem.....** Výši tohoto bezdůvodného obohacení spočívajícího v užívání bez právního důvodu lze určit peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobných nemovitostí zpravidla formou nájmu (k tomu blíže např. rozsudek NS ČR sp. zn. 32Cdo 4189/2014 ze dne 15.12.2015. Výše obvyklého nájemného v daném místě a čase za užívání obdobných nemovitostí činí dle názoru žalobce částku, - Kč měsíčně (žalobce v této souvislosti provedl i kontrolu, za jakých okolností jsou obdobné nemovité věci v obdobném stavu v daném místě a čase nabízeny k pronájmu a v příloze zasílá nabídky-inzeráty s obdobnými nemovitostmi.“ mj. s předložením žalobcem vyhledaných internetových inzerátů i předžalobní výzvou.

Poznámka: Žaloba je úplná a je jednoznačně žalobou na vydání bezdůvodného obohacení za protiprávní užívání cizí nemovitosti s odkazem na relevantní judikaturu i s předložením rozhodných důkazů (internetových nabídek pronájmů srovnatelných nemovitostí bez jakéhokoli dalšího skutkového tvrzení o údajném ušlém zisku.

c) Elektronickým platebním rozkazem obvodní soud vyhověl úplné žalobě žalobce, proti němuž včas žalovaný podal odpor.

Poznámka: vydáním elektronického platebního rozkazu soud uznal úplnost a řádnost podané žaloby bez nutnosti odstranění jejích vad včetně jejího doplnění. 5) Řádně podanou žalobu nelze doplňovat o další rozhodující skutečnosti, lze ji jen dále upřesňovat a komentovat.

35

d) Při 1. soudním jednání ve věci: přednes žaloby na č.l....., nesouhlas žalované s žalobou s odkazem na písemná vyjádření. Čtení listinných důkazů. Až poté právní zástupce žalobce uvedl: „Žalobce v roce pronajal nemovitost..... Tento musel na základě rozhodnutí správního orgánu podle § 5 nemovitosti vyklidit. má ale nadále o nemovitost zájem a je ochoten hradit měsíčně nájemné ve výši Zakládá do spisu vlastní čestné prohlášení. **Nakonec poučení: „účastníci poučení o koncentraci řízení. Právní zástupci účastníků žádají o poskytnutí lhůty k doplnění návrhu na dokazování. Účastníkům se poskytuje lhůta 30 dnů k doplnění návrhů na dokazování.“**

Žalobce uplatnil nové dodatkové skutkové tvrzení o tom, že měl mít zájemce o pronájem předmětné nemovitosti až po vydání elektronického platebního rozkazu uznávající úplnost (řádnost) žaloby jako žaloby o vydání bezdůvodného obohacení i po přednesu žaloby.

Poznámka: soud provedl jednání v rozporu s ustanovením § 118 odst. 2 o.s.ř. tím, že neuvedl rozsah sporných/ nesporných rozhodných skutečností.

e) Žalobce ve svém vyjádření až po skončení koncentrace řízení v rozsahu skutkových tvrzení výslovně uvedl: „Jak již žalobce uváděl při svém posledním výsledku, pan..... měl v rozhodné době o předmětnou nemovitost zájem, měl zájem o její pronájem a byl připraven hradit měsíční nájem..... Žalovaná však tyto nemovitosti, a to již od neoprávněně užívala, měla je uzamčeny a neumožnila jejich užívání žalobci, a to i přesto, že k tomu byla opakovaně vyzývána. Z tohoto důvodu **na straně žalobce vznikla škoda spočívající v tom, že takto nemohl nemovitost pronajmout. Pokud by tedy soud dospěl teoreticky k závěru, že žalobci nenáleží žalovaná částka z titulu bezdůvodného obohacení, měl by jí přiznat z titulu náhrady škody.**“

Poznámka: podání žalobce až po koncentraci řízení v rozsahu skutkových tvrzení uvádí vznik nového hmotně právního nároku na náhradu škody ve formě ušlého zisku a příčinnou souvislost mezi jednáním a vznikem škody a zmateně navrhuje/nenavrhuje změnu žaloby – nejasně, zda ve formě rozšíření žaloby anebo změnu žaloby jen na nový nárok na náhradu škody ve formě ušlého zisku.

Žalobce spoléhá na nepozornost či podjatost soudce tím, že prodloužením lhůty pro doplnění návrhů na provedení nových důkazů jakoby náhodou zneužívá k doplnění skutkových tvrzení o nový hmotně právní nárok.

Soud měl předně objasnit, zda vyjádření žalobce, že dojde-li soud k závěru, že žalobci nenáleží částka z titulu bezdůvodného obohacení, měl by jí přiznat z titulu náhrady škody, je návrhem na změnu žaloby, jaké formy, tj. objektivní kumulace, anebo změny žaloby jen na později uplatněný nárok, s výzvou žalobce, aby odstranil vady jeho návrhu na změnu žaloby, jinak návrh dle § 43 odst. 2 o. s. ř. odmítne.

f) Usnesením obvodního soudu ustanovil soud znalce s položenou otázkou: „Určit výši obvyklého nájemného v době oddo.....“

Poznámka: soud jednoznačně položenou otázkou soudnímu znalci výslovně v souladu s úplnou žalobou uznal žalobu jako žalobu o vydání bezdůvodného obohacení, a to i v dodatkovém tvrzení žalobce o možnosti pronájmu další osobě bez jejího návrhu na změnu žaloby

35

g) Soudně znalecký posudek objednaný soudem v závěru uvádí: „Dle úkolu z usnesení obvodního soudu určuji výši obvyklého nájemného v době od do ve výši“

h) Trestním rozsudkem okresního soudu byl žalobce jako poškozený odkázán s nárokem vůči obviněné na občanskoprávní řízení mj. s odůvodněním: „Soud má za to, že důkazní situace mu brání ve věci rozhodnout i o minimálním bezdůvodném obohacení za předmětné období, neboť znalecké posudky v tomto řízení byly provedeny jako pouhé listinné důkazy. I poškozený při svém výsledku uvedl, že nemovitost je v havarijním stavu. Z těchto důvodů soud ani o výši bezdůvodného obohacení nerozhodoval a odkázal poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, kdy z provedeného dokazování vyplývá, že takové řízení se již alespoň pro bezdůvodné obohacení za užívání nemovitosti vedeno u obvodního soudu.“

ch) Při 2. soudním jednání soud provedl jen důkaz výsledkem znalce k výši bezdůvodného obohacení.

Poznámka: soud ještě po cca 3 letech od zahájení řízení o vydání bezdůvodného obohacení provádí klíčový důkaz k jeho výši a nakonec při dalším jednání však vydává rozsudek o jiném nároku na náhradu škody ušlým ziskem

i) Při 3. soudním jednání soud provedl mj. důkaz oponentními znaleckými posudky předloženými při 1. jednání žalovanou a provedl výslech svědka, který měl mít zájem o pronájem předmětných nemovitostí a byl vyneseno rozsudek ve věci samé.

Autorem článku je JUDr. Luboš Chalupa

Poznámky:

1) **Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 13.1.2021 sp.zn. 31Cdo 1475/2020:** „I. Žalovaný je oprávněn uplatnit v odvolacím řízení „Vadným je i postup soudu, který jednal a rozhodl o změně návrhu přesto, že dříve nerozhodl o jeho přípustnosti. Odvolací soud přihlíží rovněž k této vadě, avšak vyvodí z ní důsledky pouze v případě, že změna žaloby neměla být připuštěna.“ (in.: Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, Panorama Praha 1985, Vlastimil Handl, Josef Rubeš a kol., str. 434)

2) **Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2021 sp.zn. 7Tdo 1373/2020:** „43...Z výroku rozsudku (ve spojení s jeho odůvodněním) by mělo být jednoznačně patrné, o jakém nároku soud rozhodl, přičemž nároky na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení jsou samostatné nároky, o nichž by mělo být rozhodnuto samostatnými, oddělitelnými výroky (viz. rozhodnutí č. 14/2014 a č. 39/2020 Sb. rozh. tr.).“

„Použil-li někdo nepoctivým způsobem cizího majetku ve vlastní prospěch, má vlastník nárok na náhradu škody. Avšak, je-li škoda nepatrná nebo dá-li se těžko vypočítat nebo prokázat, může vlastník místo náhrady škody žádat, aby jemu vydán byl užitek, kterého druhá osoba přímo nebo nepřímo dosáhla. Neboť ručící strana ušetřila si tím vydání, které však tímto způsobem ušetřit nesměla, a nikdo nemá mít užitek z vlastní křivdy.“ (in.: prof. dr. Robert Mayr, Soustava občanského práva, kniha třetí, v Brně 1928, str. 389)

3) např. **rozsudek NS ČR ze dne 30.3.2020 sp.zn. 29Cdo**

4717/2018 R 57/03: „Má-li podání, kterým žalobce uplatnil změnu návrhu (§ 95 odst. 1 o.s.ř.) vady, které brání pokračování v řízení o změně návrhu, pokusí se předseda senátu postupem podle ustanovení § 43 o.s.ř. o jejich odstranění. V případě, že tyto vady nebudou přes výzvu předsedy senátu odstraněny, má to za následek, že soud k takovému podání nepřihlíží (§ 43 odst. 2 o.s.ř.).“

První autorský odborný časopis

Poznámky:

4) „Změnou návrhu týkající se věci samé, tj. objektivní změnou návrhu se ve smyslu § 95 rozumí zejména:

- a) rozšíření návrhu (žaloby) co do jeho rozsahu. Jde o kvantitativní změnu návrhu, jež spočívá v tom, že navrhovatel žádá soud, aby mu přisoudil více, než požadoval v původním návrhu (např. poškozený se dožaduje náhrady škody na zdraví za další měsíce potřebného léčení) anebo že uplatní za řízení další nárok (např. kromě náhrady za ušlý zisk i náhradu bolestného, kromě skutečné škody i jinou škodu.“,
- b) jiná změna týkající se předmětu řízení požadovaného z téhož právního důvodu. O takovou změnu půjde např. tehdy, když vlastník věci, který se žalobou dožadoval jejího vydání, změní svůj návrh na náhradu její ceny, jestliže se zjistí, že žalovaný již přestal mít žádanou věc ve svém držení,
- c) změna v právní kvalifikaci návrhu v důsledku změny skutkového stavu. Z tradičních důvodů jsou tyto změny známy v praxi pod označením „změny právního důvodu“, přesto, že tu jde ve skutečnosti o změnu skutkového stavu, která má teprve následný vliv i na právní kvalifikaci. V těchto případech změny totiž navrhovatel svá původní skutková tvrzení a na jejich základě svůj nárok opře o zcela nový právní důvod, event. o právní důvod další, takže uplatněný nárok odpovídá zcela jinému právnímu předpisu, než tomu bylo podle původně tvrzeného skutkového základu,
- d) ke kvalitativním změnám původní žaloby náleží též změna kladné žaloby na určení na žalobu na plnění a naopak.

Změnu žaloby lze uplatnit buď zvláštním podáním (§ 42) nebo ústně do protokolu při jednání. V důsledku toho je soud povinen upozornit ostatní účastníky o nastalé změně buď doručením stejnopisu podání (§ 42 odst. 3) anebo doručením usnesení připouštějící změnu, popř. jiným vhodným způsobem, jestliže tito nebyli přítomni při jednání, v němž ke změně došlo. Uplatněné právo na zaplacení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku 1,000.000,-Kč vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem.“

Jelikož případné změny návrhu ve věci samé nemohou být podle zákona ponechány zcela neomezeně v dispozici účastníků řízení, ukládá se soudu, aby rozhodl z úřední povinnosti, zda takovou změnu připustí nebo nepřipustí. Přitom je povinen dát i odpůrci navrhovatele možnost, aby se k navrhované změně vyjádřil. I když souhlas odpůrcův nenáleží mezi vlastní předpoklady připuštění navrhované změny soudem, musí se soud případnými námitkami odpůrcovými vždy náležitě vypořádat. Na základě připuštěné změny lze totiž očekávat od navrhovatele nové přednesy ve věci a od odpůrce nové pojetí obrany.“ (in.: Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, Panorama Praha 1985, Vlastimil Handl, Josef Rubeš a kol., str. 431-435) „Doplní-li se žaloba o okolnosti umožňující posoudit věc i podle jiného ustanovení zákona, bude třeba zvážit, zda jde o objektivní kumulaci dvou samostatných nároků, které mohou obstát vedle sebe (např. uplatnění jednoho nezakládá překážku litispendence pro druhý), jde-li o objektivní kumulaci, pak dochází k uplatnění nového nároku beze změny žaloby. Jestliže by tedy žalobcem požadované plnění mohlo být přiznáno na jiném skutkovém základě, než na tom, který byl vylíčen v návrhu na zahájení řízení, může soud žalobě vyhovět jen byla-li účinně změněna... Poté, co žalobce řádně vyjádřil vůli změnit žalobu a účastníkům byla poskytnuta možnost se vyjádřit, soud rozhodne o připuštění změny... Nabude-li usnesení o schválení změny žaloby právní moci, soud vede řízení o změněné žalobě. Až poté může soud vyzvat žalovaného, aby se ve smyslu § 114b odst. 1 vyjádřil ke změněné žalobě (R 13/04). Pro hmotně právní účinky změněné žaloby platí stejná pravidla jako pro žalobu samotnou, neboť jde vlastně o nově uplatněný předmět řízení, odlišný od předmětu předchozího řízení.“ (in.: David.K, Ištvanek, F., Jarůrková, N, Lavický, P., a kol., Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 449-450)5) R 3/2014: „Předpokladem pro vydání elektronického platebního rozkazu (§ 174a o.s.ř.) je i to, že žalobou (podanou na elektronickém formuláři) uplatněné právo na zaplacení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku 1,000.000,-Kč vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem.“

Autorem článku je JUDr. Luboš Chalupa